

SATVERSMES TIESAS KOLĒĢIJA

Jura Alunāna iela 1, Rīga, LV-1010.

Tālrunis: 67830735, 67210274. E-pasts: tiesa@satv.tiesa.gov.lv

LĒMUMS

PAR ATTEIKŠANOS IEROSINĀT LIETU

Rīgā

2025. gada 18. martā

Satversmes tiesas 3. kolēģija šādā sastāvā: kolēģijas priekšsēdētājs Jānis Neimanis, tiesneši Mārtiņš Mits un Juris Juriss,

kolēģijas sēdē izskatījusi [..] (turpmāk – Pieteikuma iesniedzēja) pieteikumu par lietas ierosināšanu (pieteikums Nr. 37/2025) un tā papildinājumu (reģ. Nr. M-233-2025),

konstatēja:

1. No pieteikuma izriet, ka Pieteikuma iesniedzēja lūdz Satversmes tiesu:

1.1. atzīt Administratīvā procesa likuma 18. panta otro daļu (turpmāk – apstrīdētā norma) par neatbilstošu Latvijas Republikas Satversmes (turpmāk – Satversme) 89. pantam, 92. panta pirmajam teikumam, 95. panta pirmajam teikumam, 105. panta pirmajiem trīs teikumiem, 109., 110. un 112. pantam, kā arī Bērnu tiesību konvencijas 2., 3., 4. un 27. pantam un spēkā neesošu no [datums];

1.2. atzīt, ka prasība bērnam maksāt valsts nodevu un drošības naudu ir pretrunā Satversmei un starptautiskajiem cilvēktiesību aktiem;

1.3. norādīt Saeimai uz pienākumu grozīt apstrīdēto normu, lai nodrošinātu bērna tiesību un interešu aizsardzību saskaņā ar Satversmi un starptautiskajiem cilvēktiesību aktiem, paredzot, ka bērnam nav pienākuma maksāt valsts nodevu un drošības naudu.

2. Apstrīdētā norma noteic: “Par administratīvo procesu tiesā maksā valsts nodevu un drošības naudu šā likuma 13. nodaļā noteiktajā kārtībā un apmērā.”

3. Atbilstoši Satversmes tiesas likuma 20. panta piektajai daļai, lemjot par to, vai uz saņemtā pieteikuma pamata lieta ir ierosināma, kolēģija izvērtē, vai:

- 1) lieta ir piekritīga Satversmes tiesai;
- 2) iesniedzējs ir tiesīgs iesniegt pieteikumu;
- 3) pieteikums atbilst Satversmes tiesas likuma 18.–19.³ panta prasībām;
- 4) pieteikums nav iesniegts par jau izspriestu prasījumu;
- 5) pieteikumā ietvertais juridiskais pamatojums vai faktisko apstākļu izklāsts pēc būtības ir mainījies salīdzinājumā ar iepriekš iesniegto pieteikumu, par kuru lēmusi kolēģija.

4. Saskaņā ar Satversmes 85. pantu Satversmes tiesa savas kompetences ietvaros izskata lietas par likumu atbilstību Satversmei, kā arī citas ar likumu tās kompetencē nodotās lietas. Satversmes tiesas likuma 16. pantā ir izsmeļoši uzskaitītas Satversmes tiesā izskatāmās lietas.

Saskaņā ar Satversmes tiesas likuma 16. panta 1. un 6. punktu Satversmes tiesa izskata lietas par likuma atbilstību Satversmei un Latvijas nacionālo tiesību normu atbilstību tiem Latvijas noslēgtajiem starptautiskajiem līgumiem, kuri nav pretrunā ar Satversmi. Līdz ar to šā lēmuma 1.1. apakšpunktā norādītais prasījums ir piekritīgs Satversmes tiesai.

Savukārt šā lēmuma 1.2. apakšpunktā norādītais prasījums atzīt, ka bērna pienākums maksāt valsts nodevu un drošības naudu ir pretrunā Satversmei un starptautiskajiem cilvēktiesību aktiem, pēc būtības nevar tikt vērtēts atrauti no 1.1. apakšpunktā minētā prasījuma.

Satversmes tiesai nav kompetences lemt par grozījumiem normatīvajos tiesību aktos. Satversmes tiesas kompetenci ierobežo varas dalīšanas princips un tā nevar noteikt piemērotāko un politiski vai ekonomiski lietderīgāko risinājumu. Saskaņā ar Satversmes 64. pantu likumdošanas tiesības pieder Saeimai, kā arī

tautai Satversmē paredzētā kārtībā un apmēros. Līdz ar to šā lēmuma 1.3. apakšpunktā norādītais prasījums nav piekritīgs Satversmes tiesai.

5. Atbilstoši Satversmes tiesas likuma 17. panta pirmās daļas 11. punktam persona pieteikumu Satversmes tiesā var iesniegt tikai Satversmē noteikto pamattiesību aizskāruma gadījumā.

Līdz ar to Pieteikuma iesniedzējs ir tiesīgs iesniegt pieteikumu, ievērojot konstitucionālajai sūdzībai Satversmes tiesas likumā 18. un 19.² pantā noteiktās prasības.

6. Atbilstoši Satversmes tiesas likuma 19.² panta pirmajai daļai konstitucionālo sūdzību var iesniegt ikviena persona, kura uzskata, ka viņai Satversmē noteiktās pamattiesības aizskar tiesību norma, kas neatbilst augstāka juridiska spēka tiesību normai. Turklāt šā likuma 19.² panta sestās daļas 1. punkts prasa pamatot, ka ir aizskartas Satversmē noteiktās pieteikuma iesniedzēja pamattiesības.

Satversmes tiesas judikatūrā ir atzīts: jāpastāv tiešai saiknei starp personas pamattiesību aizskārumu un pieteikumā apstrīdēto normu (*sk., piemēram, Satversmes tiesas 2010. gada 18. februāra sprieduma lietā Nr. 2009-74-01 12. punktu*). Personai jāsniedz ticams pamatojums tam, ka tiesību normas izraisītās nelabvēlīgās tiesiskās sekas rada tieši viņai pamattiesību aizskārumu (*sk. Satversmes tiesas 2013. gada 10. maija sprieduma lietā Nr. 2012-16-01 22.1. punktu*).

Pieteikuma iesniedzējas – nepilngadīgas personas – iesniegto kasācijas sūdzību Administratīvās apgabaltiesas tiesnesis nolēmis uzskatīt par neiesniegtu, balstoties uz to, ka viņa nav novērsusi tiesneša iepriekš konstatēto trūkumu un samaksājusi drošības naudu. Iesniedzot kasācijas sūdzību, Pieteikuma iesniedzēja lūgusi tiesu atbrīvot viņu no drošības naudas samaksas, pamatojoties uz to, ka bērniem neesot savas mantas. Administratīvās apgabaltiesas tiesnesis noraidījis minēto lūgumu, balstoties uz to, ka bērniem var būt sava manta, kā arī uz apstākli, ka Pieteikuma iesniedzējas likumiskā pārstāve – māte – nav pierādījusi, ka meitas

mantiskais stāvoklis ir nepietiekams drošības naudas samaksai, savukārt viņas pašas materiālais stāvoklis ir tāds, ka māte var atļauties segt arī meitas tiesvedības izdevumus.

Pieteikuma iesniedzēja uzskata, ka apstrīdētā norma neatbilst vairākām Satversmes un Bērnu tiesību konvencijas normām, jo no tām izrietot valsts pienākums nodrošināt to, lai bērns tiktu atbrīvots no pienākuma maksāt valsts nodevu un drošības naudu tiesā.

No pieteikuma, tam pievienotajiem dokumentiem un pieteikuma papildinājuma nav gūstams apstiprinājums tam, ka apstrīdētā norma būtu Pieteikuma iesniedzējai piemērota vai arī radījusi tai kādas citas nelabvēlīgas tiesiskās sekas. Apstrīdētajā normā vienīgi ietverta norāde uz Administratīvā procesa likuma 13. nodaļas normām, kas Pieteikuma iesniedzējai ir piemērotas administratīvajā procesā tiesā. Proti, personas pienākumu maksāt valsts nodevu un drošības naudu administratīvajā procesā tiesā paredz citas Administratīvā procesa likuma normas.

Līdz ar to pieteikums neatbilst Satversmes tiesas likuma 19.² panta pirmās daļas un sestās daļas 1. punkta prasībām.

Nemot vērā konstatēto un pamatojoties uz Satversmes tiesas likuma 20. panta piektās daļas 1. un 3. punktu, Satversmes tiesas 3. kolēģija

nolēma:

1. atteikties ierosināt lietu pēc [..] pieteikuma (pieteikums Nr. 37/2025);
2. atstāt bez izskatīšanas šā lēmuma 1.3. apakšpunktā norādīto lūgumu.

Lēmums nav pārsūdzams.

Kolēģijas priekšsēdētājs

Jānis Neimanis